

BERTALAN PÉTER¹ – HORVÁTHNÉ PETRÁS VIKTÓRIA²**Az agrárszakképzés jelenlegi helyzetértékelése, dilemmái a kaposvári FM DASZK Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma adatai alapján**

Magyarország a mezőgazdasági termeléshez kedvező természeti adottságokkal, jól felkészült szakemberekkel rendelkezett, és rendelkezik ma is. A mezőgazdasági képzés fontosságát, az intézményesített oktatás szükségességét Európában az elsők között ismerték fel nálunk, amit számos iskola alapítása jelez, mint például a mosonmagyaróvári, a nagyszentmiklósi, avagy a keszthelyi intézetek. Magyarországon, a társadalmi-gazdasági területen bekövetkező változások a közoktatási, szakképzési (képesítési) rendszer megváltoztatását is jelentették. Módosultak a tulajdonviszonyok, átalakult a gazdaság ágazati szerkezete, előtérbe kerültek a feldolgozó iparágak és a szolgáltatások (Mezőszentgyörgyi–Wayda, 2015).

A társadalmi és gazdasági szerkezetváltás következtében megváltoztak a szakképzés feltételei, feladatai és működési feltételei, amelyek újabb és újabb igényeket támasztanak a szakképzésekkel szemben. Mindezeket túlmutatóan gazdasági, társadalmi és szociológiai eredetű problémák sorozata nehezíti a pedagógusokat munkájuk elvégzésében.

A témakör feldolgozása során elsődleges célunk volt a szakképzések rövid történeti áttekintését követően a magyar mezőgazdasági szakoktatásban tapasztalható problémák feltérképezése annak érdekében, hogy hangsúlyozzuk a mezőgazdasági képzések jelentőségét és hiányosságait, mindezt szemléltetve és alátámasztva a Kaposvári FM DASZK Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Szakgimnáziuma Szakközépiskolája és Kollégiuma adatai alapján.

1. Szakirodalmi áttekintés**1.1. A Magyarországi agrárszakképzés története a rendszerváltozás után**

A rendszerváltozás utáni megváltozott társadalmi, gazdasági környezet, a tulajdonviszonyok és a termelés szerkezetében bekövetkezett változások az oktatásra, az agrárszakképzésre is jelentős hatással voltak. Reformok bevezetése vált szükségessé, mind az oktatásban, mind a gyakorlati képzések kivitelezésében is. Magyarországon a társadalmi-gazdasági területen bekövetkező változások a közoktatási, szakképzési (képesítési) rendszer megváltoztatását is jelentették. Módosultak a tulajdonviszonyok, átalakult a gazdaság ágazati szerkezete, előtérbe kerültek a feldolgozó iparágak és a szolgáltatások. A gyakorlati képzési helyek csökkenése, demográfiai vi-

¹ egyetemi docens, Kaposvári Egyetem; drbertalanp@gmail.com

² PhD hallgató, Kaposvári Egyetem Gazdálkodás-és Szervezéstudományi Doktori Iskola; horvathne.petraviktoria@gmail.com

szonyok alakulása, a felnőttképzés stb. az egész szakképesítési, szakképzési rendszer átalakítását tette szükségessé. A Nemzeti Szakképzési Intézet (ma Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal) 1991–92-ben kezdte meg az új szakképzési, szakképesítési rendszer szakmai, tartalmi előkészítő munkálatait, valamint kidolgozta az Országos Képzési Jegyzék (OKJ) kialakításának technikai részleteit és szakmai segédleteit. 1989–1996 között kifutó rendszerben még az 1986-os jogszabályok szerint folyt a szakképzés, elindult nagyon sok iskolakísérlet, amely az Országos Képzési Jegyzéket (továbbiakban OKJ) és az új típusú közoktatást, szakképzést volt hivatott bevezetni.

Az 1993-ban kiadott OKJ a gazdaság új igényeihez, a szakképesítések törvényi háttéréhez és az ennek végrehajtását szabályozó rendeletekhez igazítva folyamatosan módosult (Mezőszentgyörgyi–Wayda, 2015).

Az évezred elejére a magyarországi szakképzés intézményrendszere rendkívül szétagolttá vált, amelyben sem a minőségi, sem a hatékony szakképzés feltételeit nem lehetett biztosítani, és a rendszer akadályá vált a munkaerőpiac igényeinek kielégítésében is. Erre a problémára megoldást jelenthettek a TISZK-ek létrehozása, majd az uniós források felhasználásával ezek további fejlődése, átalakulása. Megjegyzendő, hogy a magyarországi TISZK-ek megalakulását nem előzte meg a minden területre kiterjedő szakmai egyeztetés, illetve a külföldön bevált minták tanulmányozása, adaptálhatóságuk megvizsgálása. A politikai szempontok elsőbbsége, a szakmai érvek háttérbe szorulása – sőt gyakran figyelmen kívül hagyása – jelentős veszteséggé bizonyult, hozzájárulva a TISZK-rendszer alacsony fokú legitimitásához (Mártonfi, 2011).

A gazdasági és a társadalmi okokra visszavezethető, a szakoktatást sújtó problémák egyik megoldása a duális képzés bevezetése, melynek keretében az elméleti képzés szakiskolákban, a gyakorlati képzés pedig üzemekben, vállalatoknál történik. Az üzem és az iskola kiegészíti egymást. E képzés alapja a középkorra vezethető vissza, amikor a céhek és az iparos testületek először az egyházi, majd a vasárnapi iskolák keretei között szerveztek képzéseket az inasévektől egészen a mesterképzésig. Ebből fejlődött ki a XIX. sz. végén a szakiskolák rendszere, majd a XX. sz. elejére a szakmák szerint tagolódó továbbképző iskolák.

A duális képzés során a gazdálkodó szervezeteknél olyan személyek oktathatnak, akik megfelelő szakirányú szakképesítéssel, és legalább 5 éves szakmai gyakorlattal rendelkeznek. Egyedi képzést olyan személy láthat el, aki szakképesítéssel és legalább 2 éves gyakorlattal rendelkezik.

A képzést megelőzően a tanuló és a gazdálkodó szervezet között írásbeli szerződés (tanulószerződés) megkötése kötelező, amelyben foglaltak alapján a gyakorlatra vonatkozó feltételek és kötelezettségvállalások mellett teljesítheti a tanuló a gyakorlati képzés követelményeit. Tanulói szerződést olyan gazdálkodó szervezet köthet, amely eleget tesz a törvényben és a jogszabályokban foglalt feltételeknek, és amelyek meglétét a kamarák kötelesek ellenőrizni. A duális képzés csakis a termelő gazdaság (azaz a vállalati tanműhely), valamint a szabályozó állam és az iskolai rendszer szoros és konstruktív együttműködése révén valósulhat meg oly módon, hogy abból minden szereplő profitáljon (NMH,2014).

A duális szakképzés előnyei közé sorolhatjuk mindazokat a tényezőket, melyek a tanulók képességeinek, ismereteinek szélesebb körű fejlesztését szolgálják. A vállalatok valós gazdasági környezete biztosítja a legkorszerűbb, naprakész ismereteket, itt találkozhatnak a tanulók életszerű termelési, kereskedelmi helyzettel és atmoszférával. A cégek képzési politikájában a leendő munkavállalók kiválasztásának szempontja biztosítja a ténylegesen minőségi képzést, hiszen minden vállalat érdeke, hogy használható, produktív munkát végző szakmunkások kerüljenek ki a vállalati tanműhelyekből, akár közvetlenül a tényleges munkába. A legintenzívebb és mélyebb gyakorlati feltételekkel is a duális képzésben találkozhat a tanuló, így a későbbi elhelyezkedési aránya is jóval magasabb a tanulószerződéssel – azaz a duális képzési formában – végzettséget szerző fiataloknak, mint azoknak, akik csak iskolai tanműhelyben szereztek meg tudásukat. Ez a képzési forma azt is garantálja, hogy ténylegesen keresett és elhelyezkedést biztosító szakmákat tanuljanak a tanulók, hiszen egy működő vállalat csak a piac által keresett termékek előállításával és szolgáltatások nyújtásával tud hosszú távon fennmaradni (NMH, 2014).

A rendszer egyéb előnyei közé sorolható, hogy újra a gazdaság szereplői képzik a leendő utánpótlásukat, hátránya, hogy a cégek csak saját tevékenységeik erejéig tudnak hasznos gyakorlati tudást átadni a gyakornokok részére, amely az ágazatok egy-egy szegmensét öleli csak fel. A tárgyi és a személyi feltételek biztosításán túlmutatóan nem terjedhetnek ki minden központi kritérium maximális biztosítására (Garai, 2009).

1.2. A FM DASZK Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Szakgimnáziuma Szakközépiskolája és Kollégiuma Kaposvár történeti áttekintése

A mezőgazdasági alapképzéseket országsszerte földműves iskolákban folytatták. Ezen intézmények közé tartozik a jelenlegi szakközépiskola elődjének tekinthető, 1886-ban Somogyszentimrén alapított iskola is, amely 1935-ben gazdasági nehézségek miatt megszűnt, jogutódja a

Kaposvári Magyar Királyi Téli Gazdasági Szakközépiskola és Mezőgazdasági Szaktanácsadó Állomás lett.

Az 1940-es évek elején 64 ilyen téli iskola működött Magyarországon, Somogy megyében Kaposváron és Csurgón (Szász, 2006).

1946 őszén a Téli Gazdasági Iskola a „Mezőgazdasági Középiskola” nevet kapta, és 1947 ősztől a Kossuth térre került a Cseri utcából. Az iskola akkori épületét az 1. kép mutatja be.

1. kép. Az iskola Kossuth téri épülete 1947-ben

Forrás: Szász, 2006

1949 szeptemberében újabb változás történt az iskola elnevezésében és működésében: Mezőgazdasági Gimnázium néven az Oktatási Minisztérium irányítása alá került. Azonban ez az állapot és elnevezés sem bizonyult tartósnak: 1950-től Mezőgazdasági Technikum néven szerepelt, és a Földművelésügyi Minisztérium vette át. Ezzel egy időben megindult a szakosodás is, kezdetben a növénytermesztési szakra helyeződött a hangsúly. A hároméves oktatási időtartam kedvezőnek bizonyult, a mezőgazdaság szocialista átszervezése fokozottabb mértékben igényelte a jól képzett mezőgazdasági szakembereket.

A hároméves, gyorsított képzés nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, ezért 1954-től megindult a négyéves oktatás, melynek során a tanulók nagyobb szakmai jártasságot sajátíthattak el.

Az iskola 1964 ősztől a Dénesmajorban elkészült felsőfokú technikum új oktatási épületében folytatta működését, amely hét évig adott helyet a középiskolának. Eközben 1968-ban tért át a szakközépiskolai képzésre, növénytermesztő és állattenyésztő szakon (Szász, 2006).

1976-tól oktatáspolitikai határozat alapján szakmunkásképzési célú szakközépiskolai oktatás indult állattenyésztő (szarvasmarha-tenyésztő) és állategészségőr szakon, mely képzési formára az oktatás gyakorlatcentrikussága volt jellemző. A négyhetes nyári gyakorlatok mellé többhetes évközi gyakorlatok csatlakoztak, így az elméleti oktatásra szánt óraszám nem bizonyult elegendőnek, emiatt a továbbtanulni szándékozó diákok nehezen jutottak be a felsőfokú intézményekbe.

1982-ben, az iskolarendszer újabb felülvizsgálata során, hosszas viták és alternatívák felvetése után döntés született az ötéves technikum bevezetéséről. Az 1986-ban bevezetett képzés alatt az érettségi vizsgát követően, az ötödik évben a diákok technikus minősítést szerezhettek.

1991-től az állattenyésztő-állategészségügyi technikusképzést felváltotta a mezőgazdasági technikusképzés, mely négyéves általános mezőgazdasági képzésből és az ötödik évben technikus képzésből állt. Az általános állattenyésztő osztály változatlan formában maradt fenn.

2002-ben megindult az informatikai és a mezőgazdasági szakmacsoport képzése, melynek során a 9–10. osztályok óratervének kialakítása lehetővé tette a párhuzamos évfolyamok közötti átjárhatóságot. A diákok a 12. osztály végén, érettségi vizsgát követően az általuk választott szakma alapján további képzésben vehettek részt 13–14. évfolyamokban.

2006-tól indult szakközépiskolai képzés, mely a négyéves, érettségi vizsgával záruló általános műveltségi képzést és a mezőgazdasági szakmacsoportos alapozást foglalta magába.

Ezen kívül kétéves szakiskolai képzés indult, ahol a 10. évfolyam sikeres elvégzése után OKJ szerinti szakképzések választhatók, mint pl. *belovagló, mezőgazdasági vállalkozó, lótenyésztő, állattenyésztő, gazda*. A középiskola sikeres elvégzését követően lovastúra-vezető, valamint szoftverüzemeltető–számítógép-kezelő OKJ-s képzésekre lehetett jelentkezni (Szász, 2006).

Az intézmény 2008 szeptemberétől a DASZK – Dunántúli Agrár-szakképző Központ – egyik tagintézménye, és igyekszik kihasználni az integráció minden előnyét. Fenntartója jelenleg a Földművelésügyi Minisztérium (korábban: FVM majd VM). 2013 októbere óta – 58 másik, agrárszakképzést folytató középfokú intézménnyel együtt – az ASZIH (Agrár-Szakképző Iskolák Hálózatának) tagja.

2016-ban a 130 éves fennállását ünneplő iskola újabb mérföldkőhöz érkezett. A tanulói létszám folyamatos bővülése indokoltá tette az iskola épületének korszerűsítését és bővítését. Az átépítés Földművelésügyi Minisztériumi forrásból valósulhatott meg.

Pedagógusok és diákok egyaránt örömteli várakozással vették birtokukba a megújult Alma Matert 2017. február 1-jén.

2. Anyag és módszer

A kutatás során primer és szekunder adatokat gyűjtöttem a Kaposvári FM DASZK Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Szakgimnáziuma Szakközépiskolája és Kollégiuma igazgatóhelyettesének segítségével és együttműködésével. Az adatfelvétel a jelenlegi és a jövőbeni kilátásokat térképezte fel, amely információk ugyan nem tekinthetők reprezentatívnak, de véleményünk szerint jól tükrözik a mezőgazdasági szakoktatás jelenlegi helyzetét. A felhasznált adatok a 2017/2018-as tanév félévi eredményeit tükrözik, a szekunder információk pedig a Központi Statisztikai Hivatal 2018. évi adatbázisából származnak (Ksh.hu/ Statisztikai Tükör).

3. Eredmények – dilemmák

Az utóbbi években az intézmények működését is meghatározó gyereklétszám drasztikus csökkenése tapasztalható, mint elsődleges dilemma a közoktatásban. A probléma jelentőségének hangsúlyozására az alábbi táblázat ad nyomatékot:

Megnevezés	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Gimnázium	4696	4833	4883	5075	5035	4938	4839
Szakközépiskola	8349	8006	7794	7444	7523	7321	6771
Szakiskola	3456	3578	3888	3962	3869	3833	3931
Speciális szakközépiskola	305	304	312	316	324	304	313
Összes	16828	16746	16877	16819	16751	16418	15874

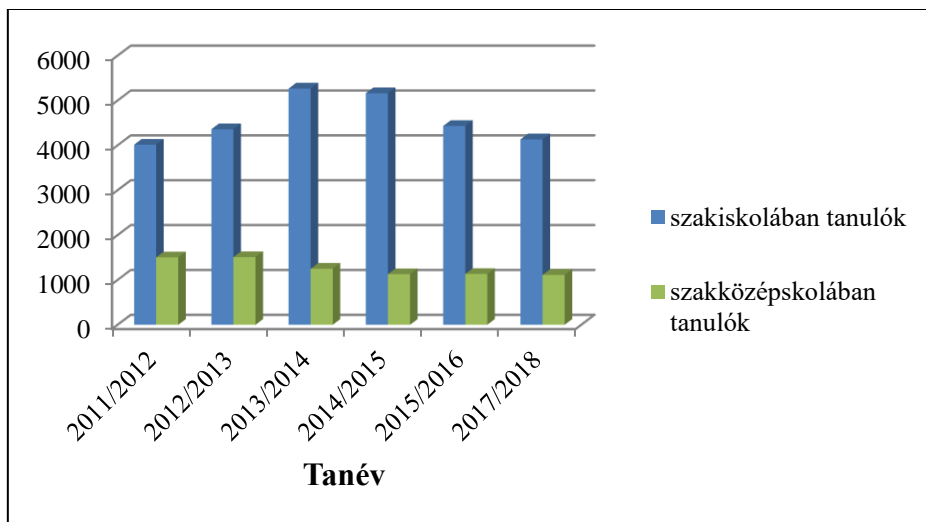
1. táblázat. Tanulói létszámok

Forrás: Kőműves, 2015

Az 1. táblázat adatait értékelve megállapíthatjuk, hogy mind a gimnázium, mind a szakközépiskola esetében a tanulói létszám csökkenése az országos tendenciát követve történt. Látható, hogy a tanulói létszám a gimnázium esetében 2008-ban érte el a csúcspontot, majd 2011-re 9,7%-os létszámcsökkenés történt az elmúlt öt évhez képest. A demográfiai változások során a szakközépiskolai képzés 2005-ben volt csúcsponton, 2011-re 19%-os tanulói létszámcsökkenés történt (Kőműves, 2015).

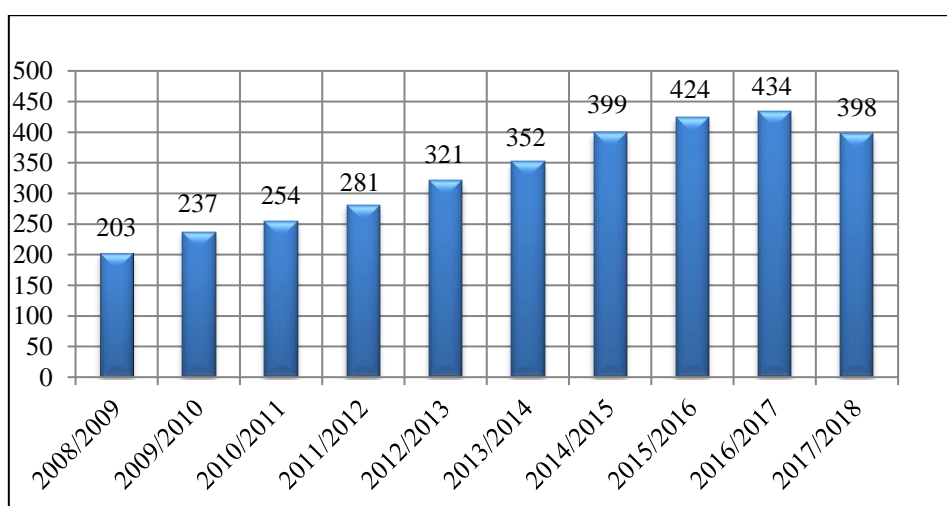
Az 1. ábra adatai szemléltetik a mezőgazdasági szak-és szakközépiskolában bekövetkezett létszámváltozásokat 2011-es tanévtől a 2018-as tanévig. A 2014-es tanévtől kezdődően folyamatos létszámcsökkenés figyelhető meg elsősorban a szakiskolai tanulók körében, de a csökkenő tendencia a szakközépiskolai képzésben résztvevőket is érinti.

1. ábra. Mezőgazdasági szak-és szakközépiskolákban tanulók száma

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal Statisztikai tükör, Oktatási adatok 2011–2018 (saját szerkesztés)

A folyamatos emelkedés csúcspontját a 2016/2017-es tanévben érte el, mikor is egyszerre volt jelen a négyéves (2+2), illetve hároméves szakiskolai képzés, ezzel párhuzamosan a kettő- és az egyéves technikus képzés is. A tanulói létszámban történő csökkenő tendencia iskolánkat is elérte a 2017-es tanévre. A tanulói létszám változását a 2. ábra szemlélteti.

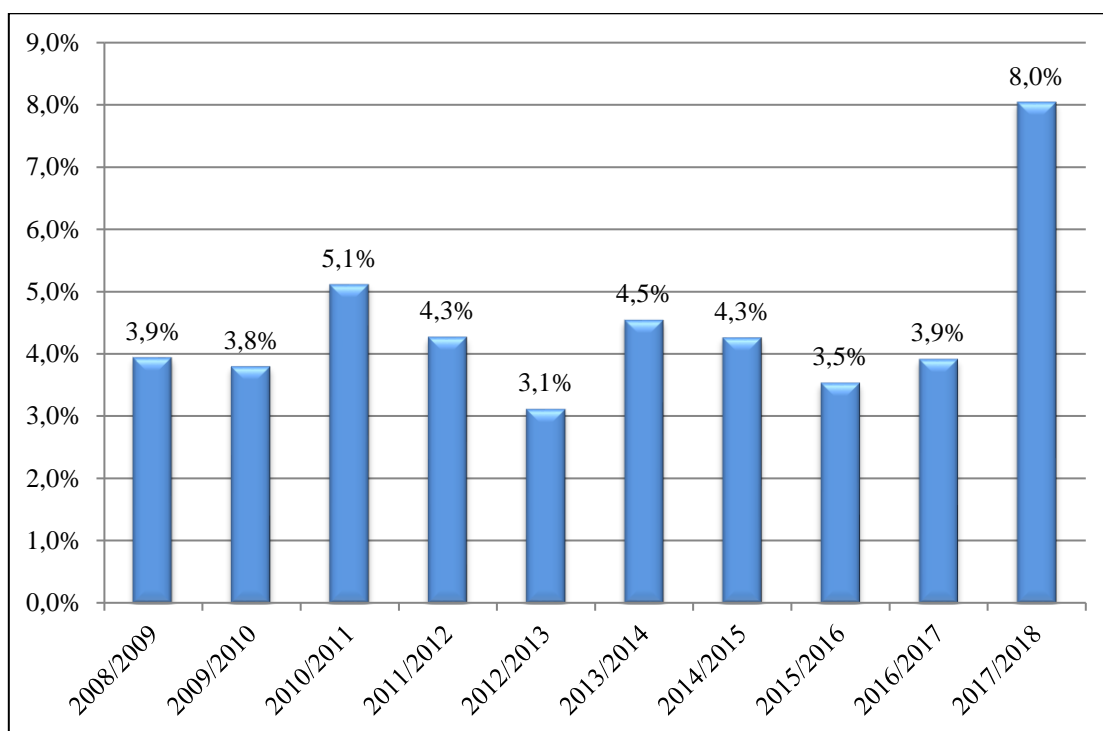

2. ábra. A Mór Zsigmond Mezőgazdasági Szakközépiskola tanulóinak száma

Forrás: Mezőgazdasági Szakközépiskola adatai alapján (saját szerkesztés)

Az egyes tanévet meghatározó végleges létszám kialakulását befolyásoló tényezők között szerepel a tanulói lemorzsolódás, amely az iskolát véglegesen elhagyó diákokból adódik, amely képességbeli, szociális, sőt sokszor társadalmi különbségekből, alapvető hiányosságokból eredő okokra vezethető vissza. Az elmúlt években iskolánkban tapasztalt lemorzsolódási százalékokat a 3. ábra mutatja be. Az utóbbi évek átlag 4%-os lemorzsolódását ebben a tanévben 8,0%-os lemorzsolódás követte, amely számszerűsítve 32 tanulót jelent, melynek okai között a tanulók alapképzésbeli lemaradása elsődleges helyet foglal el.

Természetesen iskolánkban is alapvető célkitűzés a korai iskolaelhagyás mértékének csökkentése, így csatlakoztunk az Európai Unió által is támogatott rendszerhez, amelynek célja, hogy hozzájáruljon a végzettség nélküli iskolaelhagyás elleni középtávú stratégia megvalósításához, segítse a korai iskolaelhagyók arányának 10%-ra történő csökkentését.

3. ábra. Lemorzsolódási % a Mórty Zsigmond Mezőgazdasági Szakközépiskolában

Forrás: Mezőgazdasági Szakközépiskola adatai alapján (saját szerkesztés)

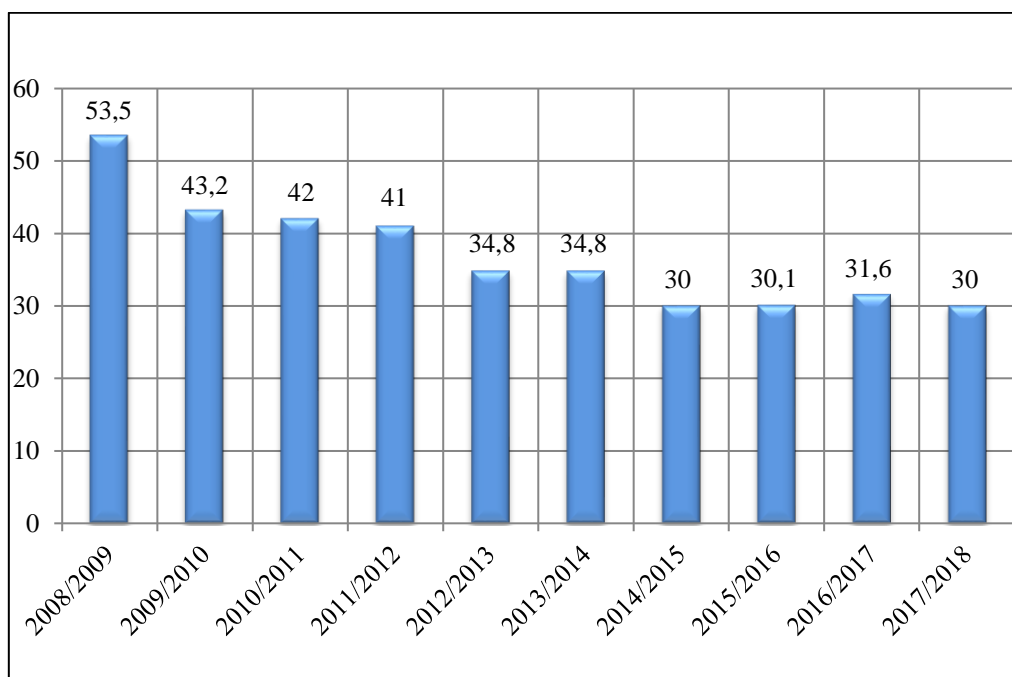
Az iskolák összehasonlításának egyik alapja a diákok tanulmányi átlaga, amely egyben az iskolában folyó nevelő-oktató munka eredményeként is felfogható. Ahogy az a 4. ábrán látható, az elmúlt években erőteljes javuló tendencia tapasztalható a tanulmányi átlagok tekintetében.

Míg a sikeresség mutatójaként a tanulmányi átlagokat használjuk, addig az iskola és a tanuló sikertelenségét a bukással jellemezhetjük, hiszen a nem megfelelően teljesített – avagy nem teljesített – követelmények eredménye a tanuló buktatása, olykor nemcsak pótvizsgára, hanem évismétlésre is. Természetesen – mint gyakorló tanár – megfogalmazódik bennem a

kérdés, mennyire játszik közre mind az eredményességben, mind a sikertelenségben a tanár és a tanuló hozzáállása a tanulmányi eredmények elérésében. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján megfogalmazódott bennem az a gondolat, hogy a pedagógus többet tesz a tanuló eredményességéért, mint a diák saját maga. Számtalan esetben vállalunk egyéni foglalkozásokat, külön felkészítéseket, amelyekre a diákok egyéb elfoglaltságukból kifolyólag nem érnek oda, avagy biztosítunk számukra sokadik lehetőséget érdemjegyeik megszerzésére, javítására, amelyekkel nem élnek.

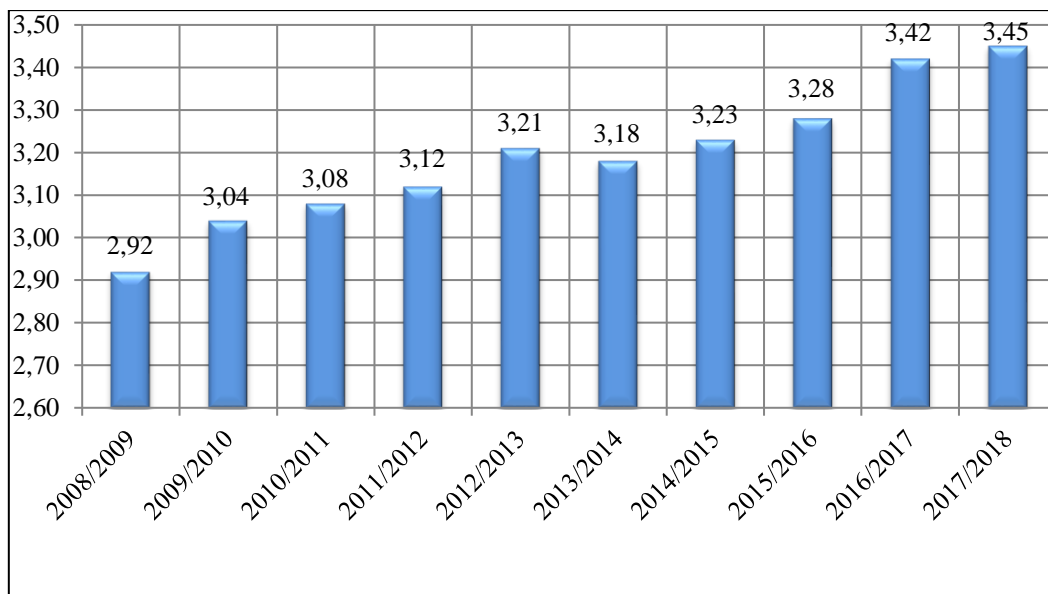
Iskolánkban pozitívumként elmondható, hogy a bukások mértéke és a tanulmányi átlagok javulása szoros összefüggést mutat. Tíz év átlagát tekintve a diákok 34%-ának nem sikerült teljesíteni a követelményeket. A bukások számát ebben a tanévben sikerült 30%-ra csökkenteni, ami 114 főt jelentett, ahogy ez a 4. ábrán látható. Ki kell emelni, hogy az eddigi, nagyobb számú közismereti tantárgyi bukások helyét átvették a szakmai tantárgyakból való bukások, ami a tanulók szakmához való kötődésének egyik mércéje is lehet.

4. ábra. Bukási százalékok a Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Szakközépiskolában

Forrás: Mezőgazdasági Szakközépiskola adatai alapján (saját szerkesztés)

A 3,2-es tízéves átlaghoz képest a 2017/18-as tanév 1. félévében 3,5 körüli eredményeket értünk el, amely jelentős sikernek mondható, tekintettel arra, hogy a szakiskolai képzésben részt vevő diákok tanulási hajlandósága igen csekély mértékű (5. ábra). A diákok tanulmányi átlagán felül, az eredmények között ki kell emelni számos, országos versenyen elért kimagasló teljesítményt, ahol diákjaink az elsők között szerepeltek.

5. ábra. A Mór Zsigmond Mezőgazdasági Szakközépiskola tanulmányi átlagai

Forrás: Mezőgazdasági Szakközépiskola adatai alapján (saját szerkesztés)

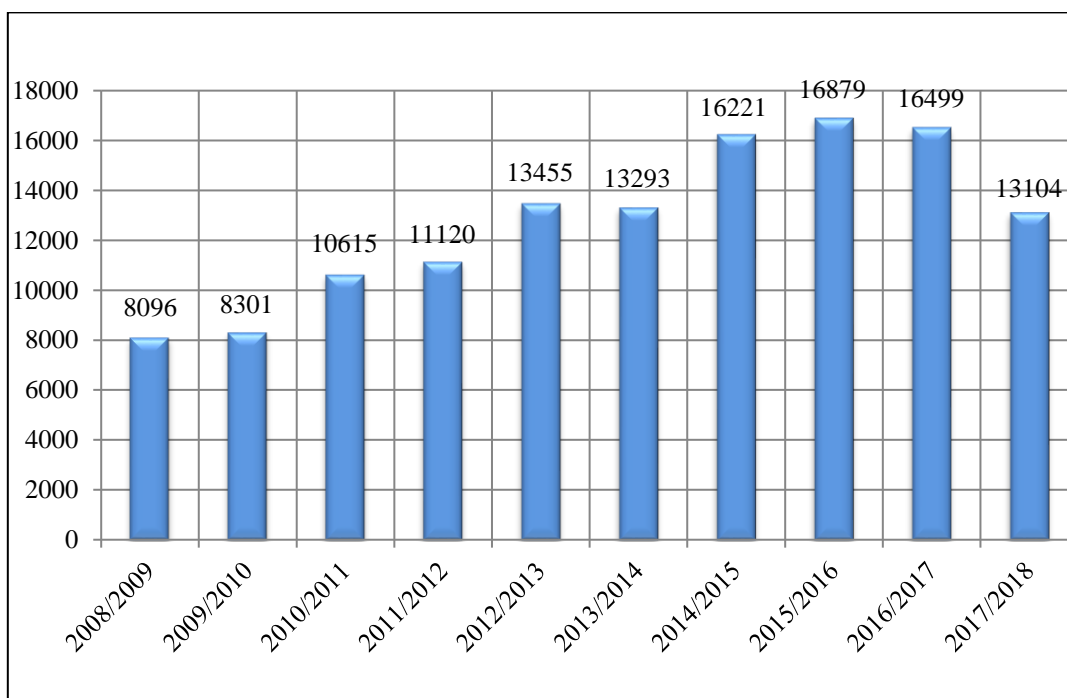
A gazdaság szereplői, a kormányzat illetékesei, a szociális terület szakemberei és a közoktatásban tevékenykedők egyetértenek abban, hogy az alacsony foglalkoztatottság és a szociális segítségre szorulás egyik oka (számos egyéb tényező mellett) a megfelelő iskolai végzettség hiánya. Fontos tehát, hogy a közoktatás valamely szintjén és formájában tanulmányaikat elkezdő gyerekek ne maradjanak ki az iskolából, és megkaphassák az intézmény által nyújtott képzettséget. A középfokú oktatásban tanulók esetében különösen nagy jelentősége van az érettséginek, illetve valamilyen szakképzettség megszerzésének, hiszen ezek hiányában szinte reménytelen munkához jutni (Szügyi, 2015).

Mindezek tükrében elengedhetetlen feltétel egy sikeres tanév zárásához, hogy a tanuló az iskolai órákon legalább részt vegyen, és ne az iskola mellé, hanem az iskolába kerüljön a tanítási napokon.

Vannak olyan fiatalok, akik ugyan valamelyik középfokú oktatási intézmény tanulóinak számítanak, ám iskolai igazolatlan hiányásaik száma 50 óra felett van, vagy igazolt és igazolatlan hiányásaik száma összesen meghaladja a 250 órát. Az iskolából való ilyen mértékű távolmaradásnál (utóbbi esetben kb. 2 hónapnyi hiányzásnál nagyobb mulasztásról beszélünk) feltételezhetjük, hogy az érintettek jelentős része valójában nem, vagy nagyon ritkán és rendszertelenül látogatja az iskolát (Szügyi, 2015).

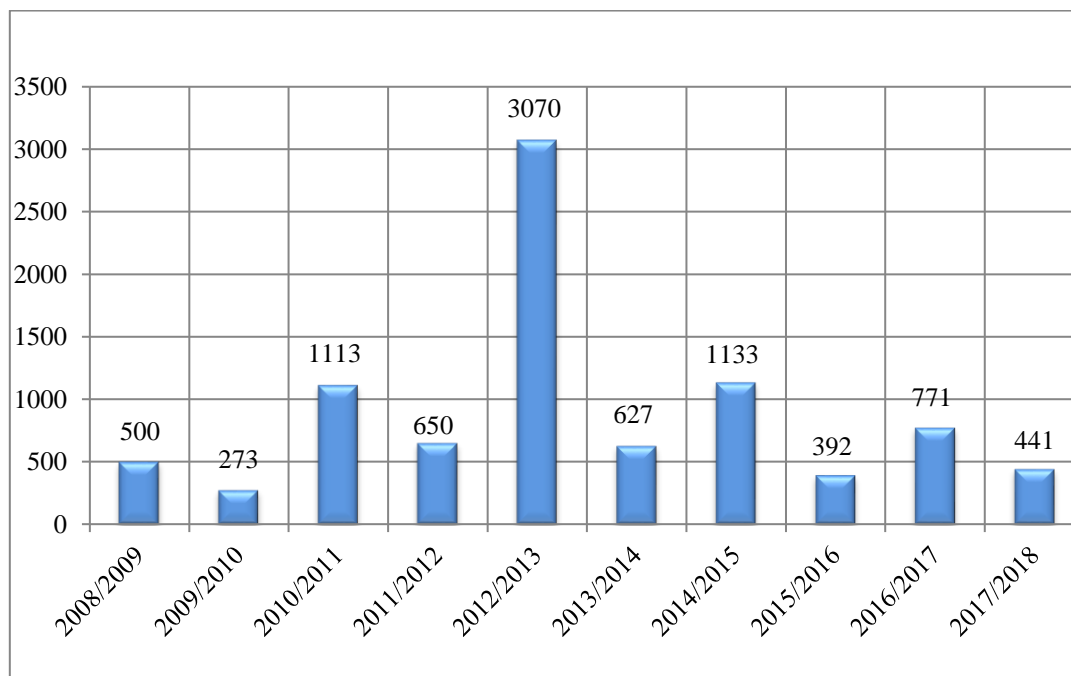
Ahogy az a 6. ábrán látható, sajnálatos módon iskolánkban is számottevő az összes hiányzások száma. Az igazolatlan órák mértékében csökkenő tendenciát tapasztalhattunk elsősorban az igen kimagasló 2012/2013-as tanévhez képest, ahogy azt a 7. ábra szemlélteti. Még

így is problémát jelent mind az iskolának, mind természetesen a szülőnek gyermekük iskolába való járásának hajlandósága.

6. ábra. Hiányzások száma a Mórty Zsigmond Mezőgazdasági Szakközépiskolában/óra

Forrás: Mezőgazdasági Szakközépiskola adatai alapján (saját szerkesztés)

7. ábra. Igazolatlan hiányzások száma a Mórty Zsigmond Mezőgazdasági Szakközépiskolában/óra

Forrás: Mezőgazdasági Szakközépiskola adatai alapján (saját szerkesztés)

Tapasztalataink alapján elmondható, hogy az iskolai hiányzások csökkentésére hivatott szigorú intézkedések, így legfőképpen az 50 igazolatlan órát meghaladó hiányzások utáni kemény retorzió eredményeként ugyan javuló tendencia érzékelhető, de még így sem sikerült csökkenteni sem az 50 órán túli igazolatlan, sem pedig a 250 óra feletti (összes) hiányzások számát.

Az okok feltehetően többfélék, amelyek között széles rétegek folyamatosan romló gazdasági helyzete, és ennek következményei éppúgy megtalálhatók, mint a tankötelezettség határának 16 éves korra történő csökkentése (Szügyi, 2015).

Mindezek tükrében a Kaposvári FM DASZK Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Szakgimnáziuma Szakközépiskolája és Kollégiuma minden dolgozója komoly erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy az oktatói-nevelői munka eredményeként minél több tanuló tehessen eredményes szakmai vagy érettségi vizsgát.

Ennek alapvető feltételeit elsődlegesen a DASZK közös helyi tantervében, (<https://mezgaz.hu/dokumentumok>) pedagógiai programjában, illetve szervezeti és működésbeli szabályzatában foglalta össze.

Iskolánk nagy hangsúlyt fektet a következő szempontokra, amelyeket az oktatási-nevelési programban megfogalmazott irányelvek alapján hajtja végre.

Az **értelmi nevelés**, középpontjában a tanulók önálló ismeretszerzési képességeinek alakítása áll, amely az anyanyelv ápolását, a nemzeti értékek megőrzését is magába foglalja.

Az **erkölcsi nevelés** annak a meggyőződésrendszernek és magatartásnak az alakítására irányul, mely az élet különböző területein művelt, intelligens embert jellemzi.

Az **esztétikai nevelés** egyrészt az esztétikum befogadására való igényt, felkészültséget, érzelmi beállítódást, másrészt az esztétikum megbecsülésének, megóvásának, létrehozásának képességét szolgálja. Mindezen irányelveken túlmutatóan szerepet kap a vizuális nevelés, az egészséges életmód kialakítására irányuló igény, illetve szociális és életviteli kompetenciák: önbizalom, társadalmi beilleszkedés, tolerancia, társas viselkedés kialakítása is.

Különböző szakmai programok keretein belül a tehetségek kibontakozását, esetenként a szociális hátrányokkal küszködő tanulók felzárkóztatását segíti elő.

Iskolánk célkitűzései mindenképpen arra irányulnak, hogy tanulói az élet számtalan területén kellő méltósággal, szakmai ismerettel és tapasztalattal meg tudjanak felelni a mindennapok kihívásainak, ezáltal hasznos tagjai legyenek a kor társadalmi és kulturális rendszerének.

4. Következtetések, javaslatok

A magyar mezőgazdaság termelési mutatóinak javításához, eredményeinek növeléséhez minden környezeti és természeti adottság rendelkezésünkre áll. A természeti erőforrások kihasználása csakis képzett, szakmájuk iránt elhivatott szakemberekkel valósítható meg. A mezőgazdasági szakképzés az agrárium fejlődéséhez vezető út egyik kulcstényezője, hiszen alapvető feladata, hogy a tanulókat korszerű elméleti és gyakorlati ismeretekkel lássa el, amelyekkel nemzetközi összehasonlításban is versenyképesek lehetnek. A mezőgazdasági képzés fontosságát, az intézményesített oktatás szükségszerűségét Európában az elsők között ismerték fel nálunk, amit számos iskola alapítása is jelez. Igaz, a történelmi események olykor szélsőséges változásokat eredményeztek az oktatás rendszerében, de ezek nem gátolták meg a mezőgazdasági szakemberképzés sikerességét.

A szakemberképzés jövőbeni kilátásait nagymértékben befolyásolják olyan irányú problémák, amelyekkel szemben mind helyi, iskolai szinten, mind központi kereteken belül határozott fellépéssel kell reagálni annak érdekében, hogy a későbbiekben is megfelelően képzett munkavállalók jelenjenek meg a munkaerőpiacon.

A tanulói létszám csökkenésének mértéke már évek óta érezhető az oktatási intézményekben, ami mind a gimnázium, mind a szakközépiskola esetében az országos tendenciát követve történt. Mindezen mutatók ellenére a Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Szakgimnáziuma Szakközépiskolája és Kollégiuma tanulói létszámában csak ebben az évben tapasztalhattunk csekély mértékű hanyatlást.

Egyre fokozódó problémát jelent a korai iskolaelhagyók számának emelkedése is, amelynek csökkentése érdekében bevezették az Európai Unió által is támogatott rendszert, amelynek célja, hogy hozzájáruljon a végzettség nélküli iskolaelhagyás elleni középtávú stratégia megvalósításához, és segítse a korai iskolaelhagyók arányának 10%-ra történő csökkentését.

Az iskolák eredményességét elsősorban a tanulók tanulmányi átlaga és a bukások száma határozza meg, amely alapját képezi az egyes iskolák összehasonlításának. Természetesen ez még a különböző szakmai versenyeken, rendezvényeken elért eredményekkel fokozható, de nem minden esetben tükrözi a tanulók és/vagy a pedagógusok munkájának intenzitását.

Számottevő probléma az iskolai hiányzások csökkentésére hivatott szigorú intézkedések ellenére az 50 igazolatlan órát meghaladó, illetve a 250 óra feletti (összes) hiányzások száma, melyben ugyan az iskolánkban is javuló tendencia érzékelhető, de még így sem sikerült csökkenteni olyan mértékben, amely elengedhetetlen feltétele a sikeres oktatói munka elérésének.

A jelentkező problémákat iskolai és kormányzati szinten egyaránt, egymással együttműködve, egymást kiegészítve kell megoldani. Az iskolákban alkalmazott pedagógiai program egyes elemeinek betartásával, a tanulók motiváltságának szinten tartásával, a hátrányos helyzetű, kisebb kognitív potenciállal rendelkező tanulók fejlesztésével az iskolák eredményessége fokozható. Természetesen ezen oktatói-nevelői munka háttérének biztosításához megfelelő kormányzati oktatáspolitikai és támogatás is szükséges.

5. Összefoglalás

Magyarország természeti adottságait tekintve a mezőgazdasági ágazatok működéséhez minden feltétel adott, de mindemellett hangsúlyozni kell, hogy mindezen adottságok kihasználása csak megfelelő mezőgazdasági szakemberképzéssel lehetséges. A társadalmi és gazdasági szerkezetváltás következtében megváltoztak a szakképzéssel szemben támasztott elvárások, feltételek és feladatok, amelyek újabb és újabb igényeket támasztanak a szakképzésekkel szemben. Mindezekon túlmutatóan gazdasági, társadalmi és szociológiai eredetű problémák sorozata nehezíti a pedagógusokat munkájuk elvégzésében.

A mezőgazdasági szakképzés jelentőségét kiemelve a kutatás próbál rámutatni arra, hogy a szakmai oktatásban tapasztalt problémák megoldása a feltétele annak, hogy országunk a világ élelmiszertermelésében továbbra is vezető szerephez juthasson.

A témakör feldolgozása során elsődleges célunk volt – a szakképzések rövid történeti áttekintését – követően a magyar mezőgazdasági szakoktatásban tapasztalható problémák feltérképezése annak érdekében, hogy hangsúlyozzuk a mezőgazdasági képzések jelentőségét és hiányosságait, mindezt szemléltetve és alátámasztva a Kaposvári FM DASZK Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Szakgimnáziuma Szakközépiskolája és Kollégiuma adatai alapján.

BIBLIOGRÁFIA

- Garai, P. (2009). *A magyar szakképzés kórrajza / Ellentmondások és lehetőségek feltárása a Dél-dunántúli Régió esetében*. Kaposvár: Human Exchange Emberi Erőforrás Fejlesztő és Tanácsadó Alapítvány
- Kömüves, Zs. (2015). A nagykanizsai iskolaintegráció okainak a vizsgálata. *Képzés és Gyakorlat*, 2015. 13. évf. 3–4. sz. pp. 119–132. DOI: [10.17165/TP.2015.3-4.8](https://doi.org/10.17165/TP.2015.3-4.8)
- Mártonfi, Gy. (2011). *Szakképzési javaslat a térségi integrált szakképző központok rendszere átalakításához*, Budapest: Oktatókutatási és Fejlesztési Intézet

- Mezőszentgyörgyi, D. – Wayda, I. (2015). Innováció a szakképzésben, hatás az agrárszakképzésre, *Gazdálkodás*, 59. évf. 3. sz., pp. 236–252.
- NMH kiadvány (2014). *A szakképzés szabályozása, Tájékoztató a szakképzési szakértők szakképzési változásokra való felkészítéséhez*. H.n.: Nemzeti Munkaügyi Kiadó
- Szász, M. (2006). *A Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Iskola múltja, jelene és jövője*. Kaposvári Egyetem, Állattudományi Kar, Szakképzés-pedagógiai és Társadalomtudományi Tanszék. Diplomadolgozat, 2006
- Szűgyi, J. (2015). Fantom-gyerekek. A korai iskolaelhagyással, lemorzsolódással összefüggő oktatáspolitikai intézkedések az iskolai mulasztások statisztikai adatainak tükrében. *Iskolakultúra*, 25. évf. 2. sz. pp. 109–122.

PÉTER BERTALAN – HORVÁTHNÉ PETRÁS VIKTÓRIA

THE ASSESSMENT AND QUESTIONS OF THE PRESENT AGRICULTURAL EDUCATION BASED ON THE DATA OF FM DASZK MÓRICZ ZSIGMOND AGRICULTURAL HIGH SCHOOL, SECONDARY TECHNICAL SCHOOL AND STUDENTS' HOSTEL

Regarding the natural conditions of Hungary, all conditions have been met for the operation of the agricultural sector, but it should also be emphasized that the utilization of all these features can only be achieved by the appropriate agricultural training. As a result of social and economic restructuring, the requirements and requirements for vocational training have changed, which have led to new demands for vocational training. Above all these, the series of problems of economic, social and sociological origin make it difficult for teachers to carry out their work.

Stressing the importance of agricultural training, the research tries to point out that solving problems in vocational education is a prerequisite for our country to continue to play a leading role in world food production.

In the course of processing this topic, our primary aim was to map out the problems encountered in Hungarian agricultural education after the short history of vocational training in order to emphasize the significance and the shortcomings of agricultural training, all of which are illustrated and supported by the Kaposvár FM DASZK Móricz Zsigmond Agricultural Secondary High School and Students' Hostel.

